

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของ ตำบลขามเต่า อำเภอเมืองนครพนม จังหวัด นครพนม มีแนวคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
3. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
4. บริบทเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลขามเต่า
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิด และทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่ง ของการพัฒนาชนบท หลักการ สำคัญหรือหัวใจของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ จะต้องให้ประชาชน ได้มีโอกาสเข้าร่วม ในทุกขั้นตอนของกระบวนการร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบในผลการพัฒนา ที่จะเกิดขึ้น กล่าวคือ การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในการพัฒนา ปัจจุบันวิถีชีวิต ของประชาชน ถูกกระทบจากสิ่งต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง ทำให้เกิดสภาพการต่างคนต่างอยู่ มุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหา ของตนให้อยู่รอดไปในแต่ละวัน ไม่มีความสนใจต่อสังคมรอบข้าง ทำให้มีปัญหาด้านหลาย ด้านที่นับวันจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างตรงกับความต้องการของคนส่วนใหญ่

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังนี้

ชุมศักดิ์ อินทร์รัช (2536 : 23) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้สมาชิกทุกคนในองค์กร หรือหน่วยงานเดียวกันได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ทุกคนคาดหวัง และประสบผลสำเร็จ

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2541 : 32) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนว่ามนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตน เพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจด้วยว่ามนุษย์นั้น สามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสได้รับการชี้แนะส่งเสริมอย่างถูกต้อง

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547 : 4) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมคือการที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าไปร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเข้าร่วมมาด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้น ต้องเริ่มตั้งแต่แรกถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

สุขเมธ ทรายแก้ว (2536 : 15) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ว่าการที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือ และรับผิดชอบในกิจกรรม การพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับประชาชนที่เข้าร่วมมีการพัฒนาภูมิปัญญา และการรับรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจ เพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2536 : 32) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม เป็นการที่บุคคล หรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหาร ประสิทธิภาพขององค์กรขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรนั้น ในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังทางความคิด สติปัญญา และการกระทำนั้น คือการให้มีส่วนร่วม

อัจฉรา โพธิยานนท์ (2539 : 21) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนได้มีโอกาสเป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหาและดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนาหรือการที่ประชาชนได้เพิ่มศักยภาพในการควบคุมทรัพยากร และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ตลอดถึงการใช้การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมด้วยตนเอง

สรุป ได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และได้มีโอกาสเป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหา และดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนาหรือการที่ประชาชนได้เพิ่มศักยภาพในการ ควบคุมทรัพยากร และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนว่ามนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่

2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

พงษ์ไพบุลย์ ศิวาราวาทย์ (2542 : 39) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วม 5 ทฤษฎี ซึ่งสรุปความได้ ดังต่อไปนี้

1 ทฤษฎีเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา การขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ทำให้เกิดศรัทธาตรงกับความต้องการของผู้เกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่องของความต้องการของตนตามหลักทฤษฎีของ (Maslow) ที่เรียกว่า ลำดับขั้นของความต้องการ (Hierachy of Needs) คือ ความต้องการของตนเป็นไปตามลำดับจากน้อยไปหามาก มีทั้งหมด 4 ระดับ ดังนี้

1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (Physic Logical Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival Needs) ได้แก่ ความต้องการในเรื่อง อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรคและความต้องการทางเพศ

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety and Security Needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่อย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกขโมย

ทรัพย์สินหรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคง ในสังคมความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความต้องการความรักและความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.3 ความต้องการจะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self - Esteem Needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจและความต้องการดีเด่นในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจตนเอง ในเรื่องของความรู้ความสามารถและความสำคัญของบุคคล

1.4 ความต้องการและความสำเร็จแห่งตน (Self – Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุด ซึ่งเป็นความต้องการที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในแนวทางที่ดีที่สุดตามที่ตนคาดหวังไว้

จากทฤษฎีดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การเกลี้ยกล่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของประชาชนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการเกลี้ยกล่อมนั้นเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการขั้นพื้นฐาน ที่เกิดจากความพึงพอใจของมนุษย์แล้ว ก็ย่อมจะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้ในที่สุด

2.2 ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale) มนุษย์มีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนมีขวัญดี ผลการทำงานก็จะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดี ผลงานก็จะต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก ขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอารัดเอาเปรียบ ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน เปิดโอกาสแสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดี จะเกิดมีความสำนึกในการรับผิดชอบ ซึ่งจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคลและขวัญของกลุ่มดังนั้น กล่าวได้ว่า ขวัญของมนุษย์เรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มนุษย์มีขวัญที่ดีขึ้นย่อมเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน

2.3 ทฤษฎีการสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism) ปัจจัยประการหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานคือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงความรู้รักเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศ หรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัว พอใจเกียรติภูมิและจะรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

2.4 ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคนจูงใจคนไปยังเป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำมีอำนาจ อาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive Leader) ผู้นำ พลวัตคือเคลื่อนไหว นำทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และผู้นำทางไม่ดี คือ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำ นิเสธ (Negative Leader) ผลของการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือ ปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

2.5 ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administrative and Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ยาก เพราะใช้กฎหมายระเบียบและแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดในเรื่องการบริหาร เพราะธรรมชาติของมนุษย์ถ้าทำงานด้วยความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับ ก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลย ก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมกันของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

3. รูปแบบของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง อาจมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือหลายขั้นตอนหรือทุกขั้นตอนก็ได้ โดยแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ตามประเภทของกิจกรรมไว้แตกต่างกัน ตามความคิดเห็นของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 179) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การที่ประชามีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน (Inclusive Organization)

2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non - Representative Organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรได้ตลอดเวลา

อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 100 - 101) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ภาคสนาม ในประเทศไทยว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงนั้นน่าจะมี 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นส่วนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตัวของเขาเอง ได้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ เพราะจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การวางแผนการดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนต่อไป ที่ขาดไม่ได้ หากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการแต่ผลงานการพัฒนาให้เสร็จสิ้นโดยฉับไว ก็จะดำเนินการวางแผนงานด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนจะช่วยให้ชุมชนเข้าใจปัญหาของตนเอง และสามารถวางแผนได้ด้วยตนเองในที่สุด

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ชุมชนมีทรัพยากรที่สามารถลงทุนและปฏิบัติงานได้ เพราะจากประสบการณ์การทำงานในชนบทอย่างน้อยก็มีแรงงานของตนเองเป็นขั้นต่ำสุดที่จะเข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชุมชน รู้จักคิด ตัดสินใจให้กับตัวเองในการดำเนินงาน และจะระมัดระวังรักษากิจกรรมที่สร้างขึ้น เพราะจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ซึ่งต่างไปจากสภาพที่การลงทุนและการปฏิบัติงานทั้งหมดมาจากปัจจัยภายนอกจะมีอะไรเสียหายก็ไม่เดือดร้อนมากนัก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งอีกเหมือนกัน เพราะถ้าหากการติดตามและการประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่เป็นการดำเนินการโดยบุคคลภายนอกชุมชนก็ไม่สามารถทราบงานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่ถึงแม้ว่าจะมีผู้ได้แย้งว่าการประเมินที่เที่ยงธรรมที่สุดน่าจะมาจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ แต่ถ้าคิดถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่มุ่งพัฒนาคน การคำนึงถึงแต่ความเที่ยงธรรมอาจจะไร้ประโยชน์ การผสมผสานระหว่างคนภายนอกกับชุมชนน่าจะเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากกว่า

สรุปได้ว่า รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง เพื่อประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการบริหารงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ทั้งนี้อาจร่วมโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ โดยอยู่บนพื้นฐานความสมานฉันท์ ความเสมอภาค และความเอื้ออาทรกัน

การมองประเภทของการมีส่วนร่วมอีกทีหนึ่ง คือ มองในลักษณะของระดับการมีส่วนร่วม การมองในแง่นี้จะแบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็นระดับ (Degree) ของการมีส่วนร่วมจากน้อยไปมาก

ระดับที่ 1 : ถูกบังคับ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมใน โครงการเพราะถูกบังคับ โดยไม่มีทางเลือกเลย

ระดับที่ 2 : ถูกล่อ ลักษณะนี้ประชาชนจะถูกล่อใจด้วยผลประโยชน์ ในรูปของค่าจ้าง แรงงานหรือความสะดวกสบายบางอย่าง แต่เบื้องหลังจริง ๆ แล้ว เป็นการหาเสียงของนักการเมืองผู้หิบบิ้น โครงการมาล่อเท่านั้น

ระดับที่ 3 : ถูกชักชวน การมีส่วนร่วมลักษณะนี้ ส่วนมากเป็น โครงการที่ทางราชการคิดขึ้นเองเรียบร้อยแล้ว แล้วพยายามชักชวนประชาชนให้ร่วมมือทุกรูปแบบ โดยอาศัยระบบการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ว่าเป็น โครงการที่ดี ขอให้ประชาชนให้ความร่วมมือ

ระดับที่ 4 : สัมภาษณ์และวางแผนให้ ลักษณะการมีส่วนร่วมชนิดนี้ จะปรากฏว่าปัญหาความต้องการและเสียงเรียกร้องของประชาชนจะได้รับการเอาใจใส่ขึ้นบ้าง กล่าวคือ ผู้ที่จะวางโครงการ จะสำรวจปัญหาความต้องการด้วยการเรียกประชุม สอบถาม สัมภาษณ์ แต่การตัดสินใจว่าปัญหาของชาวบ้านคืออะไร ควรแก้ไขวิธีใด จะวางแผนอย่างไร และจะปฏิบัติตามแผนอย่างไร ยังคงเป็นเรื่องของทางราชการ

ระดับที่ 5 : มีโอกาสเสนอความเห็น ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นที่เกี่ยวกับการวางโครงการและการดำเนินตามโครงการ แต่การตัดสินใจยังเป็นของส่วนราชการอยู่

ระดับที่ 6 : มีโอกาสเสนอโครงการ ในระดับนี้ทางราชการกับประชาชนจะมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ประชาชนจะมีโอกาสตัดสินใจว่าปัญหาของตนคืออะไร จะแก้ไขได้อย่างไร วิธีใดดีที่สุด จนกระทั่งมีสิทธิ์เสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ 7 : มีโอกาสตัดสินใจ ในระดับนี้ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจในทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินโครงการ

4. อุปสรรคของการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด พบว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ล้วนมีปัญหาและอุปสรรค

เจมส์ คี ปิ่นทอง (2537 : 62) ได้สรุปปัญหาเกี่ยวกับตัวชาวชนบทที่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมไว้ว่า ในอดีตสังคมไทยเป็นสังคมที่มั่งคั่ง จึงไม่มีความจำเป็นในการเสริมสร้างการทำงานร่วมกัน ต่างคนต่างทำเพียงพอแก่การยังชีพ ชาวชนบทจึงขาดนิสัยการทำงานร่วมกัน อย่างจริงจังและถาวร จะมีการร่วมกัน ทำงานเป็นครั้งคราว เช่น ลงแขก ร่วมงานประเพณี ฯลฯ

สมบูรณ์ อัมพนพรัตน์ (2542 : 45) จำแนกอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาไว้ 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 อุปสรรคที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นแหล่งรวมศูนย์อำนาจไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนให้ไม่มีโอกาสรับรู้ขั้นตอนและกระบวนการในการวางแผนตัดสินใจ จนไม่สามารถพัฒนาทักษะได้เมื่อถูกนำเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ระดับที่ 2 อุปสรรคที่เกิดจากชุมชน เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมา ชุมชนยังขาดความพร้อมและมีข้อบกพร่องในหลายประการ เช่น การขาดองค์ความรู้ที่ที่เหมาะสม ขาดผู้อุทิศตนและเวลาแก่งานชุมชนอย่างเต็มที่ ขาดทักษะการทำงานและขาดการติดต่อที่ค้ำประกันเป็นอุปสรรคประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนได้รับความรู้ไม่เพียงพอ ก่อให้เกิดปัญหาการสื่อความหมาย การทำความเข้าใจ การขอความคิดเห็นและความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกัน และทำให้กลุ่มแตกแยกในที่สุด อนึ่ง ความแตกต่างกัน ในกลุ่มชนและผลทางเศรษฐกิจในชุมชนก่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิดค่อนข้างมาก ซึ่งนับว่าเป็นความลำบากในการกำหนดความต้องการลำดับความสำคัญและการแบ่งสรรทรัพยากรในชุมชน ส่วนการทุจริตและความยากจน นับเป็นอุปสรรคทำให้ประชาชนขาดโอกาสการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และการไม่ได้รับผลตอบแทนอย่างชัดเจน

ระดับที่ 3 อุปสรรคที่เกิดจากสังคม จะเกิดขึ้นในระดับความสัมพันธ์ของสังคมซึ่งพิจารณาได้ 3 ทาง คือ ด้านการเมือง ด้านกฎหมายและระบบราชการ ซึ่งผลจากอุปสรรคทั้ง 3 ด้าน จะก่อให้เกิดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของแผนกิจกรรม

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า หน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมพัฒนาจิตความสามารถและศักยภาพของประชาชนที่มีอยู่เดิมให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งการให้ความรู้แก่ประชาชนและการจัดตั้งกลุ่มในชุมชน และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นเจ้าของกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชนอย่างแท้จริง โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด

การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงานและการประเมินผล โดยหน่วยงานภาครัฐควรเป็นเพียงหน่วยงานสนับสนุนในการพัฒนาเท่านั้น และควรระลึกอยู่เสมอว่ากิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชนไม่อาจประสบผลสำเร็จลงได้ ถ้าปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชน

5. การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลรามราช มีอยู่ 4 ประเด็น ดังนี้ (ปธาน สุวรรณมงคล. 2527 : 83) และ (Cohen And Uphoff. 1977 : 727)

1. การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาสาเหตุของปัญหา หมายถึง เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ ร่วมประชุมเพื่อพิจารณาถึงสาเหตุของการเสพยาเสพติด
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน และกำหนดทรัพยากร และแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ รวมทั้งการกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบาย และประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การร่วมประชุม รับรู้ปัญหาและตัดสินใจวางแผน ดำเนินการ แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งตัดสินใจในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครทำ ประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น จัดการเวทียาเสพติด การแข่งขันกีฬา ด้านยาเสพติด ร่วมกับเจ้าหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แจกข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด ชักชวนแนะนำผู้ติดยาเข้ารับการรักษา เป็นต้น
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการที่พวกเขาดำเนินการนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินผลรวม

(Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด สิ่งที่สำคัญที่ต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) : ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้ การติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการไปแล้วเป็นอย่างไร พบปะเยี่ยมเยียนครอบครัวผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของตำบลขามเฒ่า อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วมที่สำคัญเริ่มจากการเข้าไปร่วมคิดค้นหาสาเหตุ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในสิ่งที่ได้ร่วมกันทำนั้น บรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ หากไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ จะต้องมีวิธีการที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เป็นที่กำหนดเป้าหมายไว้ หรือหากแม้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ก็ต้องทำการประเมินผลที่เกิดขึ้น ว่ามีประโยชน์มากน้อยเพียงใด จากการที่ได้ร่วมกันปฏิบัติในแต่ละขั้น โดยการนำแนวคิดของ (Cohen And Uphoff. 1977 : 727 ; อ้างถึงใน ปธาน สุวรรณมงคล. 2527 : 83) โดยกำหนดเป็นตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของตำบลขามเฒ่า อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม มีดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด

ประทุม นิลเขียว (2541) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑล พบว่า ปัญหาในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้บริหาร โรงเรียน คือ บุคลากรขาดความรู้ ความสามารถ ขาดความร่วมมือในการปฏิบัติ สื่อและนวัตกรรมเรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรม ป้องกันยาเสพติดทุก ๆ ด้าน

สุรพจน์ พิสุทธิวงส์ (2539) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกัน ปัญหายาบ้าของผู้นำ ในเขตจังหวัดนครปฐม เพื่อหาคำตอบในเรื่องระดับการมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู ประชาชน เจ้าอาวาส และผู้นำ ไม่เป็นทางการ พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับยาบ้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ การมีส่วนร่วมในการป้องกันยาบ้า

อาณัติ นรากร (2541) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านสังคมและจิตวิทยา ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ฯลฯ ในเรื่องขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ การมีส่วนร่วมของประชาชน

จากผลงานวิจัยข้างต้น ได้ข้อสรุปว่า ความรู้ ความเข้าใจ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติกิจกรรม ผู้ศึกษาจึงถือเอาความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับยาเสพติดเป็นตัวแปรหนึ่งที่จะใช้พยากรณ์ถึงระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด

2. การรับรู้สาเหตุการติดยาเสพติด

โสรรัตน์ กลับลีลา (2541 : 5) กล่าวว่า คนที่ติดยาเสพติดส่วนมากมักจะเป็นคนที่มีบุคลิก “ชอบเอาแต่พึ่งพิงผู้อื่น” คนประเภทนี้เมื่อได้พบสิ่งใดที่ทำความพึงพอใจให้ตนสบายใจ ก็จะยึดเหนี่ยวเอาไว้เป็นที่พึ่ง โดยที่จะเอาตัวเองไปเกาะเกี่ยวกับสิ่งนั้นอย่างถาวรไม่คิดที่จะเปลี่ยนแปลง สาเหตุของการติดยาเสพติด สรุปได้ 8 ประการ ประการแรก จากการที่บุคคลนั้นมีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับยาเสพติด สามารถหยิบยาเสพติดมาใช้ได้สะดวก ประการที่สอง การอยู่ใกล้ชิดกับผู้ติดยาเสพติด ประการที่สาม การใช้ยาอันตรายเพื่อลดปัญหา ประการที่สี่ คือความอยากรู้อยากเห็น ประการที่ห้าการหลบหนีจากความจริง ประการที่หก ความประมาทของแพทย์ ประการที่เจ็ด ผู้ป่วยใช้ยาเอง และประการที่แปด ใช้เพื่อแสดงความเป็นปฏิกิริยาต่อสังคม

ศรีประภาย ทัดตานนท์ (2543 : 8) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดไว้ว่า ประกอบด้วยสาเหตุ 3 ประการคือ ตัวบุคคล ตัวยา และสิ่งแวดล้อม

1. สาเหตุจากตัวบุคคลที่ทำให้มีการติดยาเสพติด ได้แก่

1.1 ด้านบุคลิกภาพ พวกที่ติดยาเสพติดมักมีพื้นฐานเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพ ผิดปกติอ่อนแอ ต้องพึ่งผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา หรือมีบุคลิกภาพที่เบี่ยงเบน ก้าวร้าว ต่อต้านสังคม

1.2 ด้านจิตใจ เคยเป็นโรคจิตประสาทมาก่อน หรือใช้ยาากล่อมประสาท

เป็นประจำ

1.3 ด้านร่างกาย ใช้เพื่อเป็นยาบรรเทาปวดหรือเพื่อให้สบายขึ้น

2. สาเหตุจากตัวยาที่ทำให้ติดยาเสพติดได้ ได้แก่

2.1 เกิดจากฤทธิ์ของตัวยาเสพติดซึ่งมีออกฤทธิ์ระงับความเจ็บปวด

ขณะเดียวกันก็ทำให้จิตใจอารมณ์แจ่มใส เคลิบเคลิ้ม หลุดพ้นจากโลกแห่งความเป็นจริงที่เป็นทุกข์ ออกไปสู่โลกแห่งความฝัน ซึ่งเป็นสุขในระหว่างการออกฤทธิ์ของยาเสพติด ผู้ที่มีความทุกข์ในใจเป็นประจำต้องการหนีจากภาวะความเป็นจริงและหาทางออก โดยการ ใช้ยาเสพติด ทำให้ติดยาได้

2.2 เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดเอง เมื่อใช้บ่อยครั้งจะเกิดการติดยาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เมื่อหยุดยาจะเกิดอาการขาดยาทำให้ต้องไปใช้ยาเสพติดอีก

3. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมและสังคม ที่ทำให้ติดยาเสพติด ได้แก่ อยู่ใกล้ชิดกับยาเสพติดใกล้ชิดกับผู้ติดยาเสพติด อยู่ในสังคมที่มีการขายยาเสพติดแพร่หลายในแหล่งชุมชนแออัด ซึ่งมีการแพร่ระบาดของยาเสพติด หาซื้อง่าย ทำให้วัยรุ่นซึ่งอยู่ในวัยอยากรู้อยากเห็น อยากรลองในสิ่งที่ตนไม่เคยมาก่อน ถูก แนะนำชักชวนให้ลองใช้ บางครั้งมีความเชื่อผิด ๆ เชื่อว่ายามีฤทธิ์ทำให้ขยันสามารถทำงาน ได้มากขึ้น และเด็กที่มีปัญหาทางครอบครัวขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดการดูแลเอาใจใส่ ก็จะเป็นสาเหตุทำให้ติดยาเสพติดได้

3. การได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติด

กริช น้อยผา (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการแก้ไขปัญหามารยาทการแพร่ระบาดของยาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอยะหา จังหวัดยะลา พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อปี ระยะเวลาการเป็นกรรมการหมู่บ้าน การติดต่อกับ เจ้าหน้าที่ การฝึกอบรม ความปลอดภัยในการให้ข่าวสารกับ เจ้าหน้าที่และการมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่ และความถี่ในการเข้าร่วมประชุมที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามารยาทการแพร่ระบาดของยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จากผลการศึกษาและงานวิจัยที่กล่าวมา พอสรุปให้เห็นได้ว่า ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารกับเจ้าหน้าที่ ของรัฐ มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ผู้ศึกษาจึงเลือกความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐมาเป็นตัวแปรหนึ่ง สำหรับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สุริมาศ วรรณสุข (2537) ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านจำนวนรุ่น ความหลากหลายในอาชีพและการสนับสนุนจากราชการ มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาสาสมัครประชาสงเคราะห์

จรรยา สระมัจฉา (2539) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด บนพื้นที่สูงของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน : กรณีศึกษาพื้นที่

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ กิ่งอำเภอแม่วาง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า
เจ้าหน้าที่มูลนิธิโครงการหลวง เป็นผู้มีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาชี้แนะประสานงาน
ให้การสนับสนุน การดำเนินงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในภารกิจป้องกัน
และแก้ไขปัญหาเสพติด ได้อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

4. ความปลอดภัยในการให้ข่าว

กริช น้อยผา (2542) ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน
ต่อการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอยะหา จังหวัดยะลา
ผลการศึกษา พบว่า ความปลอดภัยในการให้ข่าวสารที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการมีส่วนร่วม
ในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ตามนัยสำคัญทางสถิติ

ไชยยศ เหมะรัชตะ (2534) ได้ศึกษาสภาพความร่วมมือของประชาชนในการควบคุม
อาชญากรรมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความร่วมมือของประชาชนในการควบคุม
อาชญากรรม มีสาเหตุประการหนึ่งเนื่องมาจากประชาชนเกรงจะไม่ปลอดภัย แก่ตนเองในเรื่อง
การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่

จากการศึกษาผลงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ความปลอดภัยในการให้ข่าวสาร
มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติดและการควบคุม
อาชญากรรม ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงนำความปลอดภัยในการให้ข่าวสารมาเป็นตัวแปรในการศึกษา
การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดด้วย

5. การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับปัญหาเสพติด

วิจิตร อวาระกุล (253 7: 50) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการเพิ่มพูน
ความรู้ ความชำนาญ และความสามารถของบุคคล หรือเรียกอย่างหนึ่งว่า เป็นการพัฒนาบุคคล
ซึ่งมุ่งให้บุคคลเปลี่ยนแปลง สามด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ

ธีระ ประवालพฤกษ์ (2538 : 4) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการ
เสริมสร้างสมรรถภาพบุคคล ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติเพิ่มขึ้น ทำให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน ในขอบเขตของการปฏิบัติงานเฉพาะด้าน อันมีผล
ต่อความสำเร็จขององค์กร

นงลักษณ์ สีนสืบผล (2542 : 32) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการเสริมสร้าง
เพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการทำงานในหน้าที่ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น และพัฒนาเจตคติเป็นไป
ในทางที่ดี มีขวัญและกำลังใจ มีความคิดริเริ่มและมีขีดความสามารถในการปรับปรุงงาน

จากการศึกษาวิจัยสรุปว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการพัฒนาบุคคล ซึ่งมุ่งให้บุคคลเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและสามารถนำเทคนิค และวิทยาการที่เหมาะสมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

ด้วยเหตุที่พบการระบาดของยาเสพติด ในกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากนี้เอง ทำให้องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ตระหนักในการแก้ปัญหา ซึ่งการแก้ปัญหายาเสพติดนั้นจะมีการแก้ไขปรับปรุง แนวคิด มาตรการ มาจากการแก้ปัญหายาเสพติดที่ได้ดำเนินการมาแล้วในอดีต โดยการแก้ปัญหายาเสพติด โดยมาตรการทางกฎหมายที่ดำเนินการมาแล้วในอดีต มีแนวคิดในการใช้วิธีเพิ่มโทษให้นักขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันปราบปราม ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แสวงหามาตรการที่เหมาะสมและคาดว่าจะมีประสิทธิภาพเพียงพอและผลของการดำเนินการดังกล่าว จึงได้ก่อให้เกิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หลายฉบับ บางฉบับได้มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัญหา ที่เปลี่ยนแปลงไป กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในอดีตที่สำคัญมี ดังนี้

1. พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัตินี้ ประกาศใช้เมื่อ วันที่ 4 มกราคม 2518 มีแนวคิดในการร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในการควบคุมการผลิต การขาย การนำเข้า การส่งออก การนำผ่าน หรือการมิไว้ในครอบครอง วัตถุออกฤทธิ์ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลและสังคมเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็เพื่อให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก

2. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

พระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศใช้เมื่อ วันที่ 16 พฤศจิกายน 2519 มีแนวคิดในการควบคุมสั่งการอย่างใกล้ชิด กำหนดนโยบาย โครงสร้างและรูปแบบในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยเฉพาะ อีกทั้งยังมีแนวคิดในการรณรงค์ เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอีกด้วย เจตนารมณ์ก็เพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นภัยร้ายแรงต่อการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ประกาศใช้เมื่อ วันที่ 22 เมษายน 2522 แนวคิดของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ การกำหนดประเภทของยาเสพติดให้โทษ มีการพิจารณากำหนดความร้ายแรง โดยถือเอาปริมาณยาเสพติดเป็นเกณฑ์ ส่วนในด้านเจตนารมณ์นั้น พระราชบัญญัตินี้ คือ เพื่อควบคุมการผลิต การนำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครอง หรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายและเฉพาะยาเสพติดให้โทษ เว้นแต่การมีไว้ในครอบครองในกรณีจำเป็น เพื่อประโยชน์ทางราชการ

4. การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบัน

ปัจจุบันการดำเนินการ เพื่อเอาชนะยาเสพติดในประเทศไทยนั้น ถือได้ว่าทุกฝ่ายได้มีความตระหนักถึงปัญหาเสพติด นี้เป็นอย่างมากโดยนายกรัฐมนตรี น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้กล่าวว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติด ทุกคนต้องผนึกกำลังร่วมกัน เพื่อปราบปรามยาเสพติด ให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทย โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อย่างเข้มงวดกวาดขันและจริงจัง ประกอบกับการร่วมแรงร่วมใจของประชาชนทุกคนทุกภาคส่วน ของประเทศร่วมมือสนับสนุนให้เกิดเป็นพลังของแผ่นดิน เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนของสังคมในอันที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่นี้ให้ได้

5. ความหมายและกลไกขับเคลื่อนพลังแผ่นดิน

คำว่า พลังแผ่นดิน นั้น ศ.นพ.ประเวศ วะสี (2547 : 63) ได้ให้ความหมายและกลไกขับเคลื่อนพลังแผ่นดินที่เกิดจากการผนึกกำลังทั้ง 5 คือ

- 5.1 พลังทางสังคม เกิดจากการรวมตัวกันของคนไทยในทุกพื้นที่ และทุกองค์กร ในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำในทุกเรื่อง
- 5.2 พลังทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นรากฐานของสังคมต้องนำมาสร้างพลังแผ่นดิน
- 5.3 พลังทางศีลธรรม สังคมที่ปราศจากศีลธรรม คือสังคมที่ไม่มีพลัง
- 5.4 พลังของการจัดองค์กร ประเทศไทยขาดการจัดองค์กรที่ดี จึงไม่มีพลังทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชน การศึกษา ศาสนา นี้คือนวัตกรรมในการจัดการ
- 5.5 พลังทางปัญญา สังคมจะใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมอย่างเดียวไม่พอ ต้องสามารถเรียนรู้และนำไปปรับใช้ได้

พลังทั้ง 5 ประการ ผนึกเป็นพลังแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่ สามารถแก้ไขปัญหาใด ๆ ได้ทั้งสิ้น กลไกที่จะขับเคลื่อนพลังทางสังคมเป็นบทบาทหน้าที่ของทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งจะประกอบไปด้วย ภาคชุมชน ภาครัฐ ภาคการศึกษาและวิชาการ ภาคการศาสนา ภาคองค์กรเอกชน ภาคสื่อสารมวลชน ภาคธุรกิจ และภาคความมั่นคง ซึ่งจะต้องสร้างสรรค์พลังทุกด้านให้เกิดขึ้น ในหน่วยงานและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับภาคส่วนอื่น ๆ ของสังคม จนเกิดเป็นเครือข่าย “พลังแผ่นดิน หรือ ภูมิพละ เพื่อเอาชนะยาเสพติด”

เพื่อเน้นถึงความสำคัญของการต่อสู้กับปัญหาการใช้ยาเสพติด และการลักลอบค้า ยาเสพติดและเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทั่วโลกในการต่อสู้กับปัญหา ยาเสพติด ณ ที่ประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการ ใช้ยาในทางที่ผิดและลักลอบค้า ยาเสพติด (International Conference Abuse And Iiicit Trafficking Icdait) ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย เมื่อวันที่ 17 - 26 มิถุนายน 2530 ได้มีมติรับรองข้อเสนอ โดยให้ถือเอาวันที่ 26 มิถุนายน ของทุกปี เป็นวันต่อต้านการใช้ยาในทางที่ผิดและลักลอบค้า ยาเสพติด และเพื่อให้เกิดความ สอดคล้องกับสมัชชาใหญ่ สหประชาชาติ สำหรับในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด ได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ให้วันที่ 26 มิถุนายน ของทุกปี เป็น “วันต่อต้านยาเสพติด ” ของไทย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ ดังนั้น นับตั้งแต่ 26 มิถุนายน 2531 เป็นต้นมา ประเทศไทยถือเอา วันที่ 26 มิถุนายน เป็นวันต่อต้าน ยาเสพติด

ในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น ยังได้มีการจัดตั้ง ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี 30 / 2555 เรื่องการจัดตั้งศูนย์อำนวยการการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดระดับต่าง ๆ โดยมีแนวคิด เพื่อให้มี องค์การในการอำนวยการจัดทำแผนปฏิบัติการ การประสานงาน การปฏิบัติการ และรวมถึง เป็นองค์กรในการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

6. แนวทางการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในห้วงปี 2555 - ปัจจุบัน

รัฐบาล ถือว่าปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ ที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญห าอย่างจริงจัง และน้อมนำพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถในเรื่อง ยาเสพติด มาปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วง โดยใช้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด เป็นยุทธศาสตร์หลัก กำหนดกลยุทธ์สำคัญที่จะดำเนินการ คือ 7 แผน 4 ปรับ 3 หลัก 6 เร่งเพื่อให้เป็นสิ่งที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยึดเป็นหลักในการขับเคลื่อนงานยาเสพติด (กระทรวงมหาดไทย. 2555:12 - 16)

6.1 7 แผน ประกอบด้วย

- แผนที่ 1 การสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด
- แผนที่ 2 การแก้ไขปัญหาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด (Demand)
- แผนที่ 3 การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด (Potential Demand)
- แผนที่ 4 การปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมาย (Supply)
- แผนที่ 5 ความร่วมมือระหว่างประเทศ
- แผนที่ 6 การสกัดกั้นยาเสพติด
- แผนที่ 7 การบริหารจัดการแบบบูรณาการ

6.2 4 ปรับ ประกอบด้วย

- ปรับที่ 1 ปรับปรุงข้อมูล การข่าวให้ถูกต้อง ทันสมัย
- ปรับที่ 2 ปรับบทบาท พฤติกรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ปรับที่ 3 ปรับกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ
- ปรับที่ 4 ปรับทัศนคติของสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด

6.3 3 หลัก ประกอบด้วย

- หลักที่ 1 หลักการแก้ไขปัญหาโดยใช้หลักเมตตา ความรักในเพื่อนมนุษย์
อยากเห็นคนผิดกลับตัวเป็นคนดี คืนความรักให้ครอบครัว คืนสุขให้ชุมชน
- หลักที่ 2 ยึดหลักนิติธรรม ใช้การบำบัด ป้องกัน ควบคุม การปราบปราม
- หลักที่ 3 หลักแก้ปัญหาโดยยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง หรือ Area Approach

6.4 6 เร่ง ประกอบด้วย

- เร่งที่ 1 เร่งดำเนินการในด้านข้อมูล ปัญหา
- เร่งที่ 2 เร่งลดจำนวนผู้เสพยาจากหมู่บ้าน/ชุมชน
- เร่งที่ 3 เร่งแสวงหาความร่วมมือกับต่างประเทศและการสกัดกั้นยาเสพติด
- เร่งที่ 4 เร่งปราบปรามผู้ค้า ลดความเดือดร้อนของประชาชนจากปัญหา
ยาเสพติด

- เร่งที่ 5 เร่งแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงทั้งในและนอกสถานศึกษา
- เร่งที่ 6 เร่งสร้างหมู่บ้าน / ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

6.5 ดำเนินการ โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

- 6.5.1 การแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้าน / ชุมชน จะหมดสิ้นไปหรือ
เบาบางจนอยู่ในระดับที่ไม่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตโดยปกติของประชาชน

6.5.2 ประชาชนพอใจสูงสุดต่อการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล โดยมียุทธศาสตร์ในการดำเนินการมีทั้งสิ้น 4 ประการ คือ

1) ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาด้วย / ผู้ค้ายาเสพติด (Supply)

- 1.1) ทำลายโครงสร้าง / กลุ่มการค้ารายสำคัญ
- 1.2) ควบคุมการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่
- 1.3) สกัดกั้นพื้นที่ชายแดน ควบคุมตัวยา / สารเคมี
- 1.4) ยุติการผลิตในต่างประเทศ
- 1.5) ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่รัฐ
- 1.6) พัฒนาระบบข่าวเทคโนโลยีสืบสวน

2) ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาด้วย/ผู้ค้ายาเสพติด (Demand)

- 2.1) X - Ray พื้นที่เพื่อชักจูง/กดดันผู้เสพยา เข้าสู่ระบบการแก้ปัญหา
- 2.2) นำผู้เสพยาเข้าสู่ระบบการฟื้นฟูและพัฒนา
- 2.3) ผู้ติด (สมัครใจเข้าสู่ระบบ, ถูกจับ, บังคับบำบัด, ถูกคุมขัง

และต้องโทษ)

- 2.4) ปรับทัศนคติเตรียมพร้อมชุมชน / อาสาสมัคร เพื่อดูแลช่วยเหลือ

ผู้เสพยา / ผู้ติดคืนสู่ชุมชน

- 2.5) ส่งเสริมเรื่องอาชีพรายได้

3) ยุทธศาสตร์การแก้ไขในกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติด (Potential

Demand)

- 3.1) สร้างภูมิคุ้มกันโดยการให้การศึกษาให้ตระหนักโทษ / พิษภัย
- 3.2) ควบคุมแหล่งระบาด
- 3.3) จัดกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์
- 3.4) สร้างครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็ง
- 3.5) สร้างพลังแผ่นดินให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

4) ยุทธศาสตร์บริหารจัดการเพื่อบูรณาการ การแก้ไขปัญหา

- 4.1) บูรณาการแนวคิด แผน และงบประมาณในส่วนกลาง
- 4.2) บูรณาการแผน งบประมาณในระดับจังหวัด
- 4.3) บูรณาการ การปฏิบัติในระดับอำเภอ

7. โครงการ To Be Number One

การแก้ไขปัญหายาเสพติด ในกลุ่มเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน ได้มีความร่วมมือจากองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีแนวคิดและหลักการในการดำเนินงานที่เน้นการป้องกัน บำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ อีกแนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจ คือ โครงการ To Be Number One ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี องค์ประธานอำนวยการ โครงการณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยโครงการนี้มีหลักการและเหตุผลที่สำคัญ คือ ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ ที่รัฐบาลถือเป็นนโยบายที่ต้องเร่งรัดดำเนินการอย่างจริงจัง เพราะยาเสพติดมีการแพร่กระจายในทุกพื้นที่ของ ประเทศไทย ได้ทวีความรุนแรงขึ้น ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งด้านการเมือง และความมั่นคงของประเทศ นับจากปี 2542 เป็นต้นมา สภาพปัญหายาเสพติด มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ปัญหาสำคัญที่ต้องปราบปรามกลายเป็น “ยาบ้า” และจากข้อมูลการสำรวจ พบว่าเยาวชนจำนวนกว่า 6 แสนคน หลงเข้าสู่วังวนของยาเสพติด

ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ทรงห่วงใยต่อประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 16 - 25 ปี จึงทรงรับเป็นองค์ประธาน โครงการ โดยความร่วมมือและรวมพลังจากภาครัฐและเอกชน กระตุ้นและปลุกจิตสำนึกของปวงชน ในชาติให้มีความเข้าใจและตระหนักในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ดังนี้

7.1 การรณรงค์ปลุกจิตสำนึกและสร้างกระแสนิยมที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

7.2 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เยาวชนในชุมชน

7.3 การพัฒนาทักษะชีวิตและเครือข่ายป้องกันและช่วยเหลือ

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติเป็นแนวคิดหนึ่งในการศึกษาวิจัยว่า หากประชาชนผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความรู้ ประสบการณ์ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจต่างกัน จะมีทัศนคติต่อโครงการที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งการมีทัศนคติต่อโครงการ ๆ ในระดับต่าง ๆ จะส่งผลต่อการดำเนินการตาม โครงการ และนำมาใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์พร้อมนำมาประกอบการอภิปรายผลการวิจัยได้

ความสำคัญของทัศนคติ ทัศนคติเป็นนามธรรม และเป็นตัวการสำคัญอันหนึ่งที่เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของบุคคล มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของ

บุคคลไม่มากนักน้อย หรืออาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกมาก็เพราะทัศนคติเป็นตัวกำหนด ซึ่งสรุปความสำคัญของทัศนคติ ดังนี้ (ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2538 : 44)

1. ทัศนคติเป็นฐานของปฏิสัมพันธ์ กล่าวคือ ทัศนคติเป็นฐานสำหรับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล คือ เมื่อบุคคลมีสัมพันธคติต่อกับผู้อื่น ก็จะเรียนรู้ไปด้วยว่าทัศนคติของผู้ที่ติดต่อกับผู้นั้น เหมือนหรือแตกต่างจากทัศนคติของตน การประเมินทัศนคติระหว่างกันในลักษณะนี้ ช่วยกำหนดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในอนาคต นอกจากนี้ทัศนคติยังเป็นฐานของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคมด้วย

2. ทัศนคติเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ กล่าวคือ ทัศนคติอาจใช้เป็นเครื่องมือในการพยากรณ์สังคมได้ด้วย

(Rosenberg and Hovland. 1960 ; อ้างถึงใน ชีระพร อุวรรณ โณ. 2533 : 61)

ได้อธิบายถึง ว่า เมื่อเกิดสิ่งเร้าซึ่ง ได้แก่ บุคคล สถานการณ์ เรื่องโต้แย้งกันในสังคม กลุ่มทางสังคมและอื่น ๆ ซึ่งทำให้มนุษย์หรือบุคคลมีตัวแปรเกิดขึ้นในความคิดของตนเองซึ่งสิ่งที่จะวัดได้คือ การวัดโดยทัศนคติ ซึ่งทัศนคติสามารถแบ่งองค์ประกอบหลักได้ 3 องค์ประกอบ คือ

1. ปัญญา (Cognitive) ได้แก่ การตอบสนองด้านการรับรู้ คำพูดแสดง ความเชื่อ ซึ่งจะสามารถวัดได้ด้วยคำถามในรูปแบบของคำพูด หรือข้อเขียน
2. อารมณ์ความรู้สึก (Affect) ได้แก่ การตอบสนองของประสาท คำพูดแสดง อารมณ์ความรู้สึก ซึ่งจะวัดได้จากคำตอบที่บุคคลตอบว่าชอบหรือไม่ชอบสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นนั้น
3. พฤติกรรม (Behavior) ได้แก่ การกระทำแสดงออก คำพูดเกี่ยวกับพฤติกรรม โดยวัดได้จากการสังเกตการกระทำที่บุคคลแสดงออกและคำพูด ของบุคคลเกี่ยวกับเจตนาต่าง ๆ ที่เขาจะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งเร้านั้น

ในขณะเดียวกัน การศึกษาของโรเซ็นเบิร์กและโฮฟแลนด์ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ (Secopd And Triandis. 1960) ซึ่งได้แบ่งองค์ประกอบของทัศนคติไว้เป็น 3 องค์ประกอบด้วย เช่นกัน ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) ได้แก่ ความรู้และแนวความคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าไม่ว่าบุคคลหรือสถานการณ์ใด ๆ ก็ตาม ความรู้และแนวความคิดดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่กำหนดลักษณะ และทิศทางของทัศนคติของบุคคลนั้น ก็จะมีทัศนคติต่อสิ่งเร้านั้นไปในทางบวกหรือลบชัดเจนยิ่งขึ้น
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) ได้แก่ อารมณ์หรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า อารมณ์หรือความรู้สึก ดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทาง

และลักษณะของทัศนคติของบุคคล โดยถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใด บุคคลก็จะมีทัศนคติไปในทางบวกต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าบุคคลมีอารมณ์หรือความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น บุคคลก็จะมีทัศนคติทางลบต่อสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบด้านความพร้อมในการกระทำ (Behavioral Component) ได้แก่ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งเร้าอย่างใด อย่างหนึ่ง พฤติกรรมดังกล่าว จะเป็นสิ่งที่บอกลักษณะและทิศทางทัศนคติของบุคคล โดยถ้าพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งเร้านั้นชัดเจนแน่นอน ทิศทางก็จะมีลักษณะชัดเจนแน่นอน และเป็นทิศทางบวกหรือลบชัดเจนด้วย โดยพิจารณาได้ว่า องค์ประกอบด้านปัญญา เป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเร้า องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก เป็นอารมณ์ความรู้สึกที่เกี่ยวกับสิ่งเร้า และองค์ประกอบด้านแนวโน้มในการกระทำเป็นการกำหนดล่วงหน้า ให้มีการกระทำต่อสิ่งเร้านั้น

จากการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและได้เห็นว่า การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของ ทรวงพล ภูมิพัฒน์ (2538 : 23) ซึ่งได้เห็นว่า การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบเป็นขั้นตอน ซึ่งองค์ประกอบของทัศนคติ มี 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ (Cognitive Component) การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดนั้น บุคคลจำเป็นต้องมีความรู้ในสิ่งนั้นมีประโยชน์หรือโทษเพียงใด บางคนมีความรู้ในเรื่องนั้น มาเพียงเล็กน้อยก็เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นได้ บางคนต้องรู้มากกว่านี้จึงจะเกิดทัศนคติในสิ่งนั้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่าปริมาณของการรู้ต่อสิ่งใดแล้ว จึงจะเกิดทัศนคติในแต่ละบุคคลจะไม่เหมือนกัน ตัวอย่างเช่น เมื่อมีคนพูดถึงเรื่องมอร์ฟีน เราจะมีทัศนคติต่อมอร์ฟีนได้ก็ต่อเมื่อเราต้องรู้ถึงประโยชน์หรือโทษของมอร์ฟีนเสียก่อน ถ้าเรารู้ว่ามอร์ฟีนมีประโยชน์เราก็จะมีทัศนคติไปในทางบวก แต่ถ้าเรารู้ว่ามอร์ฟีนไม่มีประโยชน์ เราก็จะมีทัศนคติไปในทางลบ และหากว่าเราไม่เกิดทัศนคติต่อมอร์ฟีน ซึ่งเราจะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับมอร์ฟีนต่อไป ความรู้ที่จะได้มาจากเรื่องของมอร์ฟีนจึงมีความสำคัญต่อการกำหนดทัศนคติของบุคคล ซึ่งบุคคลอาจจะรู้มาถูกหรือผิดก็ได้

2. องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึก (Affective Component) เมื่อบุคคลมีความรู้ในสิ่งใดมาแล้ว และความรู้สึกมีมากพอที่จะรู้ว่าสิ่งนั้นดีมีประโยชน์ บุคคลก็จะเกิดความรู้สึก (Affective) ชอบสิ่งนั้น แต่ถ้ารู้มาว่าสิ่งนั้นไม่ดี บุคคลก็จะเกิดความรู้สึกไม่ชอบ ตัวอย่างเกี่ยวกับมอร์ฟีนที่กล่าวมา บุคคลที่ไปศึกษาหาความรู้และยังได้ไปสัมผัสที่เกิดขึ้น แก่ผู้ที่ติดมอร์ฟีนจริง ๆ จะเห็นว่า มันก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพจิตและกายอย่างมาก เขาก็จะเกิดความรู้สึกไปในทางไม่ดีต่อมอร์ฟีน แต่ถ้าบังเอิญบุคคลนั้น ไปศึกษาเพียงเล็กน้อย และเห็นคน

ที่ใช้มอร์ฟิน (เริ่มใหม่ ๆ) ก็ไม่เห็นผู้ใช้ได้รับอันตรายใด ๆ บุคคลนั้น ก็อาจจะไม่เกิดความรู้สึกต่อมอร์ฟินก็ได้

3. องค์ประกอบทางการกระทำ (Behavioral Component) กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีความรู้ในสิ่งนั้นแล้ว และความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบจะเกิดตามมา บุคคลก็พร้อมที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป เช่น มีความรู้สึกเรื่องมอร์ฟิน และเกิดความรู้สึกไม่ชอบ บุคคลนั้นก็เลยไม่ใช้มอร์ฟิน เป็นต้น

บริบทเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลขามเฒ่า

1. สภาพทั่วไป

1.1 ประวัติ / ขนบธรรมเนียมประเพณี ประมาณปี พ.ศ. 2487 มีราษฎรกลุ่มหนึ่งอพยพมาจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ได้ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณฝั่งแม่น้ำโขง ต่อมาได้เกิดโรคระบาดรุนแรง ราษฎรล้มตาย เป็นจำนวนมาก ราษฎรที่เหลืออยู่จึงอพยพจากริมฝั่งแม่น้ำโขง ประมาณ 500 เมตร และได้ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านปัจจุบัน เนื่องจากบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีต้นมะขามใหญ่อายุมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้าน “บ้านมะขามเฒ่า” ต่อมาจึงเรียกสั้น ๆ ว่า “บ้านขามเฒ่า”

ประชากรส่วนใหญ่ จะตั้งบ้านเรือนรวมกันเป็นกลุ่มบริเวณที่ดอนที่เป็นที่ตั้งของหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้องกัน มีการไปมาหาสู่กันแบบญาติพี่น้อง ทั้งในหมู่บ้านเดียวกันและหมู่บ้านใกล้เคียง สภาพความเป็นอยู่ของประชากร การกินอยู่บริโภคอาหารจากผลิตผลของตนเอง และหากจากผลิตผลจากธรรมชาติในท้องถิ่น จะซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้านเป็นบางส่วน ถ้ามีการเจ็บป่วยเล็กน้อยจะใช้บริการจากสถานีอนามัย ที่อยู่ใกล้บ้านคนใน ตำบลขามเฒ่า มีการประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวพุทธชนบทอีสาน โดยจะเป็นลักษณะงานประเพณีในรูปแบบที่คนอีสานเรียกว่า “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” คือ

เดือน 1	บุญวันขึ้นปีใหม่	เดือน 7	บุญซำระบ้าน
เดือน 2	บุญคูณลาน	เดือน 8	บุญเข้าพรรษา
เดือน 3	บุญกองข้าว บุญข้าวจี	เดือน 9	บุญห่อข้าวประดับดิน
เดือน 4	บุญพระเวส บุญมหาชาติ	เดือน 10	บุญฉลากภัต
เดือน 5	บุญวันสงกรานต์	เดือน 11	บุญออกพรรษา
เดือน 6	บุญบั้งไฟ	เดือน 12	บุญกฐิน

1.2 ที่ตั้ง

ตำบลขามเต่า ตั้งอยู่ติดกับถนนชยางกูร อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ห่างจากตัวจังหวัดระยะทางประมาณ 16 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่อื่น ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านหนองเสา ตำบลท่าค้อ

ทิศใต้ ติดกับ บ้านนาออกควาย บ้านโพนทอง ตำบลดงขวาง

ทิศตะวันออก ติดกับ แม่น้ำโขงและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านโพนสวรรค์ ตำบลคำเตย และบ้านคำพอก

ตำบลหนองญาติ

1.3 เนื้อที่

ตำบลขามเต่า มีเนื้อที่ประมาณ 68.9 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 43,063 ไร่

1.4 หมู่บ้าน / ประชากร

ตำบลขามเต่า มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด จำนวน 11 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนราษฎร จำนวน 2,261 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 8,710 คน โดยแยกเป็นจำนวนครัวเรือนจำนวนประชากร ชาย / หญิง แยกเป็น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ชื่อหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนและประชากร

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	ประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
1	ขามเต่า	188	308	306	614
2	ขามเต่า	147	271	308	579
3	กุดข้าวปุ้น	385	574	539	1,113
4	นาโดน	175	359	345	704
5	ชะโงม	228	439	475	914
6	ชะโงม	194	372	387	759
7	กล้วย	311	710	732	1,442
8	ชะโนดใหญ่	298	616	614	1,230
9	ชะโนดน้อย	95	211	191	402
10	ใหม่ศรีประทุม	80	167	173	340
11	นาโดน	160	289	324	613
รวม		2,261	4,316	4,394	8,710

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลขามเต่า (2556 : 5)

ประชากรตำบลขามเต่ามีประชากรทั้งสิ้น 8,710 คน แยกเป็นชาย 4,316 คน หญิง 4,394 คน (ข้อมูล ณ เดือน กุมภาพันธ์ 2556 : สำนักทะเบียนอำเภอเมืองนครพนม)

1.5 ปัญหาด้านยาเสพติดของตำบลขามเต่า

จากปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลขามเต่าได้ดำเนินการตามการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้ยึดแนวทางการดำเนินการตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 154 / 2554 ลงวันที่ 9 กันยายน 2554 เรื่อง “ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด” โดยกำหนดให้การแก้ไข และป้องกันปัญหายาเสพติดเป็น “วาระแห่งชาติ” ได้กำหนดแนวทางยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด โดยมียุทธการดำเนินงาน 7 แผน 4 ปรับ 3 หลัก 6 เร่ง ซึ่งมีแผนการดำเนินงานสำคัญ 7 แผน ประกอบด้วย

1. แผนสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด
2. แผนการแก้ไขปัญหายาเสพติด/ผู้เสพยาเสพติด
3. แผนการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด

4. แผนการปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมาย
5. แผนความร่วมมือระหว่างประเทศ
6. แผนสกัดกั้นยาเสพติด
7. แผนบริหารจัดการแบบบูรณาการ

ตำบลขามเฒ่าจึงได้ยึดแนวทางการดำเนินการตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี และได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดตำบลขามเฒ่า (ศพส.ตำบลขามเฒ่า) เพื่อเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดำเนินการตามแผนงาน โครงการงบประมาณ และการประสาน การปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งได้กำหนด มาตรการการปฏิบัติงาน ดังนี้

1.5.1 ด้านการป้องกัน

มาตรการสำคัญของการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เริ่มตั้งแต่การการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อระดมแนวความคิด การกำหนด ปัญหา การวางแผน ปัญหาการวางแผน กำหนดบุคคล กลุ่มเป้าหมาย การจัดตั้งและมอบหมาย งานให้แก่ผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบปฏิบัติ การจัดเตรียมวิทยากร สื่อประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ด้าน ยาเสพติด แก่กลุ่มเป้าหมาย การจัดเตรียมกิจกรรม/โครงการเสริมรองรับหรือสนับสนุน การปฏิบัติงาน ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพ การแข่งขันกีฬาและการออกกำลังกาย ฯลฯ ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ไม่ให้ผู้ค้า ผู้เสพ และยาเสพติด มีจำนวนมากขึ้นกว่าเดิม และมีให้ผู้พึงริเริ่ม ได้เห็นความสำคัญและเลิกเสพยา เลิกค้า โครงการที่สำคัญที่ตำบลขามเฒ่า อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม กำหนดไว้ ได้แก่

1) โครงการผู้นำชุมชนเข้มแข็งด้านกัญชาเสพติด โดยนำบุคคลที่เป็นผู้นำ ชุมชนของหมู่บ้านทั้งผู้นำโดยตำแหน่งและผู้นำโดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการเคารพ นับถือ ของประชาชนในหมู่บ้านเข้ารับการฝึกอบรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ บุคคลที่เป็นผู้นำ ของหมู่บ้าน ได้รู้ถึงโทษของยาเสพติด และผลกระทบที่จะเกิดต่อครอบครัว หมู่บ้าน สังคม และจะได้เป็นผู้นำชุมชน ในการต่อต้านยาเสพติด

2) โครงการอบรมวิทยากรเครือข่าย เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ให้แกนนำหมู่บ้าน เข้ารับการอบรมอย่างมีส่วนร่วมให้คิดค้นและแก้ไข ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยคนของชุมชนเอง เพื่อสร้างพลังให้เกิดขึ้นภายใน หมู่บ้าน เพื่อการนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง

3) โครงการจัดตั้งหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด

1.5.2 ด้านการปราบปราม

เป้าหมายสำคัญของการปราบปรามคือ ลดอุปสงค์ และอุปทาน ของผู้ค้าผู้เสพ และสารเสพติด ด้วยมาตรการทางกฎหมายและสังคม ได้แก่

1) การให้ข่าว โดยการส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้แจ้งแหล่งจำหน่าย หรือ ผู้เสพยาเสพติด ในหมู่บ้านของตนเอง รวมทั้งสอดส่องดูแลความเคลื่อนไหว เหตุการณ์ และพฤติกรรมสิ่งผิดปกติ

2) ตรวจสอบและจับกุม โดยส่งเสริมบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้มีส่วนร่วมในการปราบปรามยาเสพติด ด้วยการตรวจสอบ การจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมาย เกี่ยวกับยาเสพติด

1.5.3 ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

เป้าหมายสำคัญคือ การนำผู้ติด/ผู้เสพยาเสพติดมาทำการบำบัดรักษาให้เลิกจากการเสพยา กลับสู่ภาวะปกติ เป็นการลดจำนวนผู้เสพ ภายใต้โครงการ อบรมบำบัดฟื้นฟูผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด โดยการให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้มีบทบาทในการสำรวจข้อมูลผู้เสพยา ในหมู่บ้าน และชักชวนให้ผู้ติด/ผู้เสพยาเสพติด เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด และตลอดจนติดตามสอดส่องพฤติกรรม ของผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและกิจกรรม / โครงการอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษา ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพ การเป็นที่ปรึกษาการช่วยเหลือทางการเงิน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิตติศักดิ์ กิจภูวดล (2542 : 56 - 60) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการราษฎร์ – รัฐ ร่วมใจต้านภัยยาเสพติดของสถานีตำรวจนครบาล บางกอกใหญ่ พบว่า ความตระหนักในปัญหายาเสพติดที่แตกต่างกัน และการรับรู้การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด แตกต่างกัน

จเร ผกผ่า (2541 : 51 - 57) ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางสังคมของประชาชนในชุมชนบ้านท้อ กับการยอมรับการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ พบว่า ระดับการศึกษาการติดต่อกับบุคคลภายนอกชุมชน การติดต่อกับบุคคลภายในชุมชน และการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ ส่วนปัจจัย เรื่อง อายุและรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการแก้ไขปัญหายาเสพติด

เขาว์ เคะชะ (2541 : 78 - 82) ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับที่ดี มีความพึงพอใจ ต่อเป้าหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการบริหารที่ค่อนข้างสูง

ต่อศักดิ์ ปานกลิ่นพุด (2542 : 52) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกร ผลการศึกษา พบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกร พบว่า อยู่ในระดับต่ำ

2. ปัญหาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ เพศ ความตระหนักในปัญหาเสพติดและความคาดหวังในผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ฯลฯ

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ได้มีความพยายามที่จะปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แต่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังปฏิบัติไม่ครบกระบวนการตามที่ระเบียบกำหนด สำหรับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ. 2545 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ยังอยู่ในระดับน้อย ทำให้ประชาชนยังไม่ค่อยจะให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร เช่น ในเรื่องการเข้าร่วมประชุม เพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่นและการเข้าร่วมตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอาจส่งผลให้การแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

ภัสสุรีย์ คุณกลาง (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน เทศบาลนครขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ในคณะกรรมการชุมชน อายุ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน

เสรษฐา เสรษฐีธร (2541 : 31 - 32) ศึกษาถึงบทบาทของผู้นำองค์กรชุมชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดบนพื้นที่สูง บ้านหนองหอยเก่า อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเสริมสร้างความแข็งแกร่งและแรงต้านทานของชุมชนชาวเขาต่อการแก้ไขปัญหาและเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน กระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงสภาพปัญหา ร่วมกัน เพื่อให้สมาชิกของชุมชนยอมรับด้วยตัวเอง ว่าปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็น ปัญหาของชุมชนที่จะต้องร่วมกันบริหารจัดการแก้ไขอย่างเป็นกระบวนการ และใช้เทคนิควิธีที่ คิดค้นขึ้นเองตามความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมที่เหมาะสม

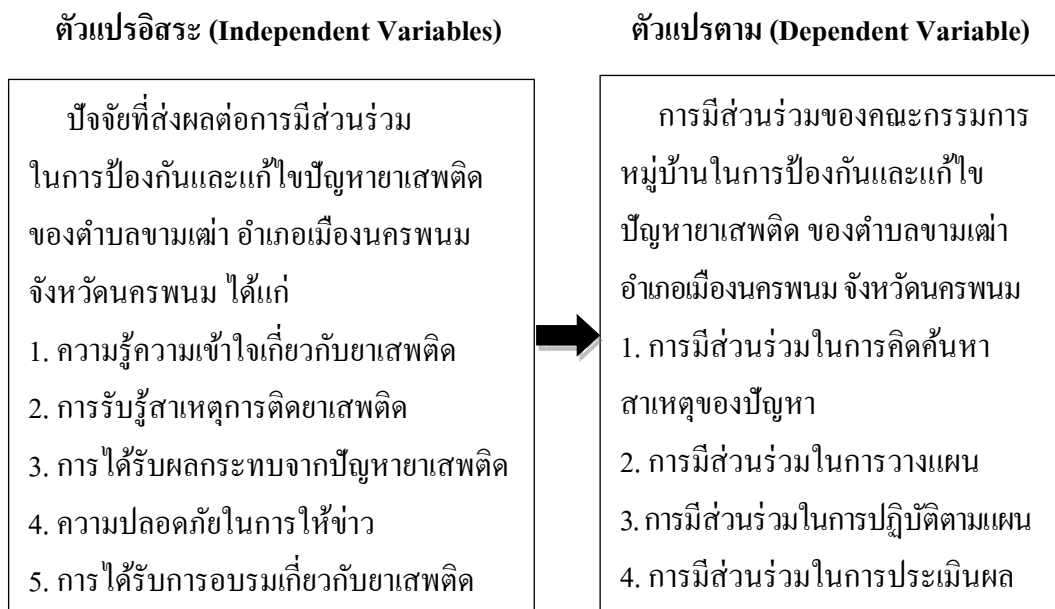
บุษ นุชสวัสดิ์ (2542 : 61) ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาบ้าใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ครู อาจารย์ มีปัญหาด้านเวลาจำกัด ในการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองขาดความสนใจในการร่วมมือ แก้ไขปัญหา ยาบ้า ปกป้องนักเรียนของตนที่มีปัญหา ยาบ้า ความร่วมมือและการประสานงาน กับผู้ปกครองและชุมชนมีปัญหา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกรรมการทั่วไป ส่วนใหญ่เห็นว่า ในชุมชนของตนมีการแพร่ระบาดของยาบ้ามากถึงรุนแรงมาก โดยมีความรู้เกี่ยวกับยาบ้าอยู่ใน ระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการป้องกัน และปราบปรามยาบ้า อยู่ในระดับปานกลาง และทัศนคติของกรรมการชุมชนต่อการป้องกัน และปราบปรามยาบ้า ในระดับมาก

สรุปได้ว่า จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความพร้อมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติด และปัจจัยบางประการทางสังคมของประชาชน ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด สาเหตุการติดยาเสพติด ความปลอดภัยในการให้ ข้อมูล ข่าวสาร เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นน่าจะมีความสำคัญหรือมี ปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ทำการศึกษามี ส่วนร่วมของประชาชนในตำบล ซึ่งมีประเด็นที่นำมาพิจารณา คือ ประชาชนได้เข้ามามีส่วน ร่วมอยู่ในระดับใด ปัญหาอะไรบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการศึกษาค้นคว้างานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการมีส่วนร่วมของผู้นำในชุมชน มากล่าวอ้าง เพื่อศึกษาความเป็นจริงของพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น และได้นำเอาหลักการของ แนวคิดของบุคคลที่กล่าวอ้างในการวิจัยมาปรับปรุงให้เหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่าการที่ผู้นำชุมชนและประชาชน ซึ่งรวมถึงคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ปกครองเด็กและเยาวชน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนด้วยตนเอง โดยใช้กิจกรรมทักษะชีวิต เพื่อพัฒนาการมองเห็นคุณค่าในตนเอง ในการป้องกันการติดยาเสพติด มุ่งให้เกิดความรู้ เจตคติ และทักษะในการที่จะจัดการกับปัญหาหอบ ๆ ตัว ในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดของตำบลขามเต่า อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัย ได้นำแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้นำกรอบแนวคิดของ Cohen And Uphoff. (1977 : 727 ; อ้างถึงใน ปธาน สุวรรณมงคล. 2527 : 83) มาเป็นกรอบแนวคิด ในการวิจัยและเขียนเป็น ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย